

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

6. Хом'як І.М. Комплексний підхід до формування орфографічної компетенції. *Збірник наукових праць педагогічних наук*. Випуск LVIII, Частина 2, 2011. С. 127–131.

REFERENCES

1. Greshchuk, V. V. (2016). Khudozhnia mova Vasylia Stefanyka v naukovykh studiiakh Ivana Kovalyuka [Vasyl Stefanyk's belletristic language in Ivan Kovalyk's scientific studies]. *Prekarpathian bulletin of the Shevchenko scientific society Word*. No. 2(34). pp.25–33. [in Ukrainian].
2. Klymova, K. Ya. (2000). Hotuimo maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do roboty v umovakh dialektnoho otoczenia [The preparation of future primary school teachers to work in a dialect environment]. *Elementary School*. No.1, pp. 52–53. [in Ukrainian].

3. Matviias, Ivan (2010). Rol pokutskoho hovoru v movi tvoriv Vasylia Stefanyka [The role of the Pokut dialect in the language of Vasyl Stefanyk's works]. *The culture of the word*. No.72, pp. 71–80. [in Ukrainian].

4. Symonenkova, L. M. (1981). Vyvchennia fonetyky i morfolohii v umovakh mistsevykh hovoriv [Study of phonetics and morphology in the conditions of local dialects]. Kyiv, 134 p. [in Ukrainian].

5. Stefanyk, Vasyl (2006). Kaminni khrest: novely ["Kaminniy Khrest": short stories]. Kharkiv, 255 p. [in Ukrainian].

6. Khomiak, I. M. (2011). Kompleksnyi pidkhid do formuvannia orfohrafichnoi kompetentsii [A comprehensive approach to the formation of spelling competence]. *Collection of scientific works of pedagogical sciences*. Vol. LVIII, part 2, pp. 127–131. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.08.2021

УДК: 378.091.321:001.8]:005.336.2 (045)

DOI:

Іван Степанець, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи
Комунального закладу "Харківська гуманітарно-педагогічна академія"
Харківської обласної ради

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

У статті акцентовано увагу на пріоритетності реалізації компетентнісного підходу в освіті, зокрема, в науково-методичній роботі викладача педагогічного закладу вищої освіти (ЗВО).

Визначено та проаналізовано сутність терміна "компетентнісний підхід" і поняття "компетентність".

Схарактеризовано сутність і значення науково-методичної компетентності в освітньому процесі в контексті її розвитку та представлено її ключові компоненти розвитку.

Висвітлено підходи до оцінювання рівня сформованості науково-методичної компетентності (НМК) на основі стандартів, пропонуваніх у США для оцінки фахової майстерності викладачів.

Сформульовано основні критерії оцінювання НМК викладача педагогічного ЗВО відповідно до визначених напрямів її діагностики.

На підставі результатів теоретичного узагальнення і досвіду в оцінюванні результативності науково-методичної роботи викладача педагогічного ЗВО, створено таблицю, що містить кваліметричну матрицю і включає параметри, вагові показники, критерії 1 та 2 порядку, оцінку і рівень науково-методичної компетентності.

Ключові слова: компетентнісний підхід; компетентність; науково-методична компетентність; напрямі діагностики; критерії оцінювання науково-методичної компетентності; освітній процес; науково-методична робота.

Рис. 2. Літ. 6.

Ivan Stepanets, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor,
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work of Municipal Establishment
"Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of the
Kharkiv Regional Council

**SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL COMPETENCE OF ACADEMIC STAFF OF
PEDAGOGICAL HEI IN THE DIAGNOSTIC DIMENSION**

The article focuses on the priority of the implementation of the competence approach in education, in particular, in the scientific and methodological work of the teacher of the pedagogical HEI.

The essence of the term "competence approach" and the concept "competence" is defined and analyzed.

The essence and significance of scientific and methodological competence in the educational process in the context of its development are characterized and the key components of its development are presented.

Approaches to assessing the level of scientific and methodological competence formation on the basis of standards proposed in the United States for assessing the professional skills of teachers are highlighted.

The basic criteria of assessing scientific and methodological competence of the teacher of the pedagogical HEI according to the defined directions of its diagnostics are formulated.

Based on the results of theoretical generalization and experience in evaluating the effectiveness of scientific and methodological work of the teacher of the pedagogical HEI, a table containing a qualimetric matrix and including parameters, weight parameters, criteria of the 1 and 2 order, assessment and level of scientific and methodological competence is created.

Keywords: *competence approach; competence, scientific and methodical competence; directions of diagnostics; criteria of assessment of scientific and methodical competence; educational process; scientific and methodical work.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Аксиоматичного характеру набув той факт, що традиційний підхід у педагогіці вищої освіти не дозволяє на якісно високому рівні забезпечити сучасну систему, зокрема вищої педагогічної, освіти компетентними, здатними швидко адаптуватися до інноваційних змін в педагогічній практиці науково-педагогічними і педагогічними працівниками. Водночас, в останні десятиріччя науковці і педагоги-практики українських ЗВО встановили пріоритетність реалізації компетентнісного підходу в організації і змісті науково-методичної роботи в освітньому процесі, керуючись інформацією про те, що термін "компетентнісний підхід" був сформульований у 60-х рр. XX ст. американськими вченими, у 70-х рр. включений до професійних освітніх програм США, а у 80-х рр. – до програми професійної підготовки Великобританії і Німеччини.

Аналіз наукових та навчально-методичних праць доводить, що компетентнісний підхід ґрунтується на теоретичній базі філософії прагматизму, є логічним продовженням особистісно-орієнтованої педагогічної доктрини та парадигми діяльнісного підходу, актуальних для сучасної системи освіти України.

Однак актуальність упровадження компетентнісного підходу в освітній процес закладів освіти потребує чітких критеріїв його діагностики на рівні діяльності різних суб'єктів освітнього процесу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Виявлено, що компетентнісний підхід наголошує на формуванні інтегрованого утворення, яке об'єднується під назвою "компетентність фахівця". Уточнено, що в традиційному навчанні розглядаються знання, вміння і навички, а в компетентнісному підході необхідно запроваджувати нові технології навчання з акцентом на діяльнісну основу (Т. Гриценко, М. Рощенко, Г. Данилова, А. Єрмола, А. Зубко, І. Жерносек, Н. Когород, Н. Комаренко, С. Мартиненко, Л. Мороз, О. Пометун, О. Остапчук, В. Стельмашенко, Т. Сущенко, Л. Хоружа, О. Хуторський та ін.).

Сучасні науковці виходять з того, що сформованість науково-методичної компетентності впливає на якість і результативність освітнього процесу (В. Беспалко, В. Гуменюк, А. Дахін, О. Жернова, О. Лазарев, І. Наумчук, І. Підласний та ін.), а отже, виникає необхідність діагностики її формування й оцінювання за рівнями.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка критеріїв оцінювання рівня сформованості науково-методичної компетентності викладача педагогічного закладу вищої освіти за такими параметрами як цільово-мотиваційна спрямованість, змістове наповнення, організаційно-процесуальне забезпечення, результативність науково-методичної роботи у контексті якості освіти.

Методи дослідження:

Аналіз і синтез – для визначення змісту критеріїв оцінювання науково-методичної компетентності викладачів педагогічних закладів вищої освіти;

Узагальнення – для формування характеристики науково-методичної компетентності викладача у контексті його фахової діяльності;

Систематизація – для впорядкування виокремлених характеристик науково-методичної компетентності викладача за заданими параметрами.

Виклад основних результатів дослідження. Важливо наголосити, що впровадження компетентнісного підходу у фахову діяльність викладача ЗВО спирається на європейський досвід і відповідає вимогам сучасного освітнього процесу. Крім того, актуальність розв'язання означеної проблеми визначається вимогою забезпечення неперервності підготовки науково-педагогічних кадрів, потребою впровадження інноваційних педагогічних технологій та необхідністю розробки методичних основ цього процесу в освітній діяльності в конкретних умовах педагогічної практики.

Ми виходимо з того, що компетентність – це специфічна інтеграція знань, умінь і досвіду педагогічної діяльності, що реалізується на основі емоційно-ціннісного ставлення і зумовлює певний рівень професійної рефлексії. Саме така рефлексія

забезпечує якісне і творче виконання професійної діяльності кожним викладачем. Звертаємо увагу на той факт, що викладачі ЗВО – науково-педагогічні працівники, а, отже, вони є і педагогами-практиками, і науковцями. Це означає, що однозначно зі знанням своєї дисципліни, вони мають бути здатними забезпечувати наукову, тобто творчу, ефективну, процесуально якісну основу власної фахової діяльності з використанням результатів наукового пошуку.

Серед ключових компетентностей науково-педагогічних працівників педагогічних ЗВО ми виокремлюємо науково-методичну (НМК), яку визначаємо як результат їх науково-методичного і професійно-творчого саморозвитку і самовдосконалення. НМК, на наше переконання, є компетентністю вищого рівня, оскільки відображає рівень професійної майстерності викладача, що трансформується у професійну творчість. Професійно творчий педагог здатен виходити за межі актуального професійного досвіду, надавати своїй фаховій діяльності прогресивного характеру, спираючись на результати власної чи наукової діяльності інших учених.

НМК ми розглядаємо як складову педагогічної компетентності. Таким чином, ми маємо на увазі компетентність, яка поєднує компоненти когнітивної, операційно-діяльнісної й особистісної сфер і зумовлює творчий характер фахової діяльності педагога.

Діагностика рівня сформованості НМК, як засвідчують досвід і результати наших досліджень, у системі науково-методичної роботи значною мірою залежить від заданих стандартів, норм та критеріїв її оцінювання.

У розробці моделі розвитку та кваліметричної матриці оцінки рівня сформованості науково-методичної компетентності викладачів педагогічних ЗВО ми спиралися, зокрема, на сформульовані положення та висновки О. Лазарева [2, 64–77].

Представимо ключові компоненти моделі розвитку НМК в системі науково-методичної роботи Комунального закладу “Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради (рис. 1).

Стосовно авторської спроби стандартизації оцінювання рівнів сформованості НМК вважаємо за доцільне зазначити, що ми брали до увагу характеристику стандартів, які пропонуються у США, і характеризують послідовність педагогічної діяльності науково-педагогічних працівників, їх кар’єрне зростання у ЗВО та

спрямовані на вдосконалення вимог до якості освітнього процесу, підвищення педагогічної компетентності викладачів і модернізацію ЗВО. Цікавою для нас стала думка Дж. Розенталя про те, що оцінювання педагогічної компетентності викладачів можуть здійснювати здобувачі освіти, а її якість – фахівці-експерти, адміністрація ЗВО, працівники освіти [3].

Беручи до уваги стандарти NBPTS (National Board for Professional Teaching Standards) – стандарти Національної Ради професійного викладання, що визначають вимоги до викладачів, які вже займаються педагогічною діяльністю і підтверджують свою педагогічну компетентність, і стандарти INTASC (Interstate New Teacher Assessment and Support Consortium) – Консорціум з підтримки та оцінювання викладачів-початківців, ми проаналізували і професійний стандарт на групу професій “Викладачі закладів вищої освіти”, затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України за №610 від 23.03.2021 р.

Для виокремлення критеріїв оцінювання якості НМК ми вивчили п’ять суттєвих вимог стандарту NBPTS, спрямованих на підвищення педагогічної компетентності викладача ЗВО:

1. Зобов’язаний добре навчати здобувачів освіти;
2. Мати ґрунтовні знання з навчальної дисципліни і знати, як її викладати;
3. Систематично аналізувати свою педагогічну діяльність і вивчати передовий досвід своїх колег;
4. Постійно вдосконалювати свої знання і підвищувати компетентність;
5. Бути відповідальним за організацію та оцінювання якісного рівня знань свої вихованців.

Слід зазначити, що діючі стандарти, зокрема у США, постійно обговорюються і дискутуються у різних виданнях, починаючи з їх прийняття [4, 242; 5, 4786–4791; 6, 12].

Діагностика в контексті науково-методичної роботи, за висновками науковців [1, 23], здійснюється за такими основними напрямками:

1. Вивчення рівня професійної компетентності педагога та його професійних потреб;
2. Вивчення стану викладання і його результатів;
3. Оцінювання результативності НМР щодо спонукання викладачів до вивчення й аналізу педагогічної теорії, педагогічного досвіду; прогнозування і моделювання педагогічної діяльності, як інноваційної, у контексті якості педагогічної освіти; пошуку емпіричної інформації для забезпечення ефективності НМР.

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

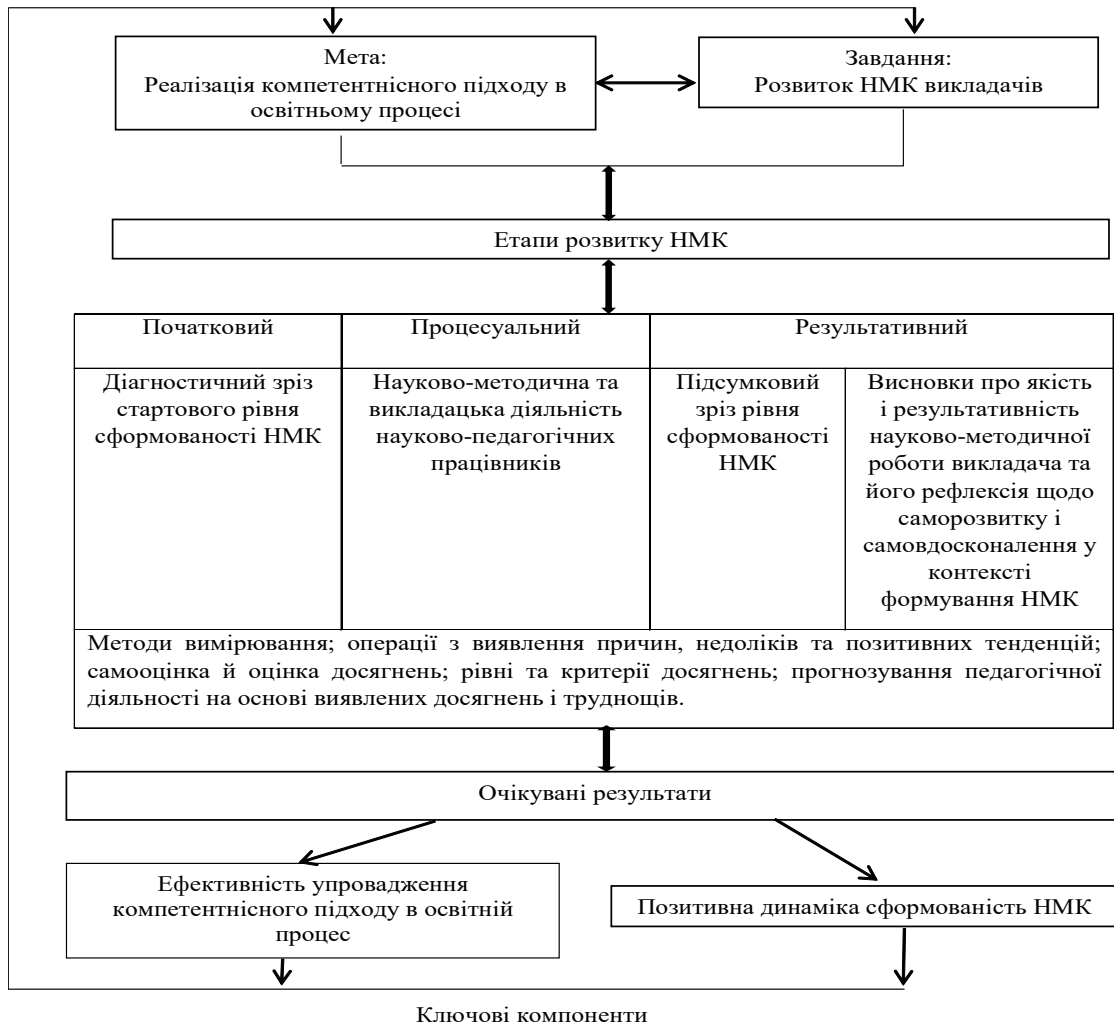

Рис.1. Модель розвитку НМК в системі науково-методичної роботи КЗ “ХГПА” ХОР

Узагальнення теоретичних напрацювань і досвіду дозволив нам виокремити критерії оцінювання, зокрема НМК викладача, з характеристик рівнів його педагогічної роботи, що стосуються підвищення фахової компетентності та ефективності впливу на підвищення якості і результативності освітньої (навчальної, навчально-методичної, науково-дослідницької, виховної, організаційної) діяльності.

Діагностування НМК передовсім, ми пов'язуємо з вивченням мети, мотивів, змісту, якості та результативності НМР викладача.

Важливо наголосити, що, як один із основних, на наш погляд, показників професійного рівня викладача педагогічного ЗВО, НМК включає:

- готовність науково-дослідницької діяльності (НДР) як потреби й уміння здійснювати педагогічні дослідження;
- здатність використовувати інформаційно-

комунікаційні технології у професійній діяльності відповідно до її мети та завдань у конкретних педагогічних умовах;

- уміння розробляти й упроваджувати нові ефективні системи, методики, технології тощо освітньої, виховної та розвивальної роботи в освітньому процесі;

- володіння здатністю обґрунтовувати, висвітлювати та презентувати результати НМР;

- знання й уміння науково-методичного супроводу та моніторингу реалізації пропонуваніх інновацій у роботі з різними суб'єктами освітнього процесу;

- готовність і здібність до професійного саморозвитку і самовдосконалення у контексті підвищення кваліфікації з НМР;

- притаманність професійної толерантності і академічної доброчесності.

Узагальнення наукової теорії та власного

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

досвіду аналізу й оцінювання ефективності НМР дало можливість розробити кваліметричну матрицю для оцінки рівня сформованості НМК викладача педагогічного ЗВО (Рис. 2).

Отже, діагностування науково-методичної компетентності викладачів педагогічних закладів вищої освіти як компетентності вищого рівня передбачає вивчення і вимірювання показників їх

Параметри	К ВАГ	Критерії 1 порядку відповідно трудова функції	К ВАГ	Критерії 2 порядку, що характеризують трудова дія викладача	К ВАГ	Оцінка	Рівень
Цільово-мотиваційна спрямованість	0,1	Орієнтація педагога на підвищення загальної профкомпетентності	0,1	Демонструє готовність до самоаналізу і самооцінки своєї профкомпетентності у контексті науково-педагогічної діяльності (звітує, виступає) Планує підвищення кваліфікації відповідно до виявлених проблем			
		Відповідність мети НМР викладача стратегії розвитку закладу освіти, актуальним проблемам педагогічної практики	0,1	Вивчає нормативні документи Враховує мету НМР у різних аспектах педагогічної діяльності			
		Перспективний характер планування НМР на діагностичній основі	0,3	Аналізує теорію і досвід та діагностує результати НМР як складової освітнього процесу з метою подальшого вдосконалення			
		Готовність до НДР як засобу підвищення професійного рівня і забезпечення якості та результативності освітньої діяльності на основі педагогічної творчості	0,5	Виявляє переконаність у важливості інтегрування нових наукових даних й інноваційних ідей у педагогічну практику Демонструє готовність і свідоме ставлення до творчої праці шляхом ініціювання дослідницьких (наукових), фахових чи творчих проєктів			
Змістове наповнення	0,2	Відповідність змісту НМР нормативними документами, потребами педагога і характеру актуальних та потенціальних педагогічних проблем	0,1	Аналізує документи і матеріали, вивчає і обґрунтовує педагогічні проблеми, пов'язані як з актуальними питаннями і результатами освітнього процесу, так і з потребами та завданнями викладачів у саморозвитку та самовдосконаленні. Виявляє здатність передбачати потенційні педагогічні проблеми на основі фахового аналізу та узагальнення			
		Орієнтація на сучасні досягнення у сфері педагогіки, психології, валеології	0,2	Демонструє вміння обґрунтовувати ідеї, пропозиції, рішення, спираючись на актуальний стан розвитку науки			
		Врахування мети і завдань НМР та відбір її змісту на основі аналізу результатів діяльності і стратегії ЗВО	0,3	Вивчає документи та матеріали, що стосуються результатів діяльності ЗВО, відповідно до стратегії його розвитку, для обґрунтованого прийняття рішень стосовно вдосконалення змісту НМР у контексті підвищення якості освітнього процесу			

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

		Ознайомленість із сучасними педагогічними системами, методиками, технологіями, ефективним досвідом їх реалізації	0,4	Вивчає й аналізує сучасний (інноваційний) досвід науково-методичного забезпечення освітнього процесу у педагогічному ЗВО.			
Організаційно-процесуальне забезпечення	0,3	Здатність розробляти й оновлювати навчально-методичне забезпечення освітнього процесу (навчальні плани, програми, методичні матеріали тощо) відповідно до нормативних вимог, вимог внутрішньої системи забезпечення якості освіти, мети і завдань НМР з використанням сучасних досягнень педагогічної науки і практики	0,3	Розробляє (вдосконалює) ОП та ОНП підготовки фахівців на рівні акредитаційних вимог МОН України Обґрунтовано впроваджує наукові напрацювання та досвід, що стосується сучасних (інноваційних) підходів до організації та науково-методичного забезпечення освітнього процесу			
		Комплексне та системне використання колективних, групових та індивідуальних форм у науково-методичній роботі із забезпечення освітнього процесу	0,1	Бере активну участь у різних формах НМР, співпрацює з колегами щодо реалізації її мети і завдань на різних етапах педагогічної діяльності з презентацією здобутків			
		Здатність забезпечувати потреби у підвищенні кваліфікації відповідно до виявлених проблем у фаховій діяльності	0,2	Формулює обґрунтовані судження і пропозиції щодо підвищення кваліфікації викладачів з фахових питань Надає консультації та рекомендації колегам з подолання фахових проблем у їх науково-педагогічній діяльності			
		Здатність до інновацій у процесі індивідуального супроводу здобувача освіти (менторство, тьюторство, наставництво) в освітньому процесі	0,3	Здійснює ефективний науково-методичний супровід здобувачів освіти з урахуванням їх індивідуальних потреб, інтересів, здібностей тощо та інноваційного досвіду такого супроводу			
		Обізнаність щодо моніторингових технологій вивчення якості освітнього процесу та потреб саморозвитку і самовдосконалення суб'єктів освітнього	0,1	Демонструє володіння моніторинговими технологіями діагностики якості освітнього процесу як на рівні фахової підготовки здобувачі освіти, так і стосовно саморозвитку та самовдосконалення суб'єктів освітнього процесу за різними критеріями і показниками			

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО У ДІАГНОСТИЧНОМУ ВИМІРІ**

		Обізнаність щодо моніторингових технологій вивчення якості освітнього процесу та потреб саморозвитку і самовдосконалення суб'єктів освітнього процесу	0,1	Демонструє володіння моніторинговими технологіями діагностики якості освітнього процесу як на рівні фахової підготовки здобувачі освіти, так і стосовно саморозвитку та самовдосконалення суб'єктів освітнього процесу за різними критеріями і показниками			
Результативність НМР у контексті якості освіти	0,4	Здатність аналізувати й узагальнювати результати НМР як стосовно загальних показників (кількість науково-методичних праць на їх рівень і якість, ефективність розробленого навчально-методичного забезпечення, освітньої діяльності тощо, так і стосовно процесу та результатів створення наукових, навчально-методичних, творчих робіт (ОП, посібники, проєкти, публікації тощо).	0,3	Аналізує й узагальнює зміст, виконання та результати НМР стосовно вимог науково та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу			
		Здатність здійснювати наукову/фахову експертизу результатів НМР, давати фахові консультації з питань, що стосуються дослідницької/педагогічної діяльності	0,3	Готує аргументовані критичні зауваження, висновки, рецензії, відгуки тощо на результати НМР			
		Рівень підвищення кваліфікації відповідно до посад науково-педагогічних працівників	0,4	Демонструє професійну кваліфікацію на посаді науково-педагогічного працівника відповідно до вимог професійного стандарту на групу професій "Викладачі закладів вищої освіти"			

Рис.2. Кваліметрична матриця оцінки рівня сформованості НМК викладача педагогічного ЗВО

фахового зростання та науково-педагогічної діяльності за системою критеріїв, що характеризують мету, мотиви, зміст, якість та результативність цієї діяльності у контексті науково-методичної роботи.

Визначена шляхом узагальнення теоретичних напрацювань та досвіду система критеріїв слугує основою для стандартизації оцінювання науково-методичної роботи викладача педагогічного ЗВО за рівнем його компетентності.

Матеріали, наведені у статті, також можна

розглядати як намагання здійснити таку стандартизацію у поєднанні її з кваліметричною характеристикою окремих критеріїв НМК, що дає можливість, на наш погляд, більш об'єктивно оцінити рівень сформованості зазначеної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк В.В., Наумчук І.А. Науково-методична робота з педагогічними кадрами. Кам'янець-Подільський: ПП ММ.І., 2005. 160 с. С.23
2. Лазарев М.О. Діагностики самореалізації

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

пізнавально-творчих якостей студентів і старшокласників в евристичному навчанні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. №2 (56). С. 64–77.

3. Birgel F., Olsen-Fazi A., Plotnicov L., Rosenthal J., Eckstein J., Me Keachie W. Teaching Evaluations // AAUP: Teaching Evaluations : Publication and Research. URL: <http://www.aaup.org/AAUP/pubsres/academe/2004/JF/LTE/birg.htm>.

4. Light Richard J. Making the most of the college. Students speak their minds. Cambr., Mass., LND.: Harvard University press, 2001. 242 p.

5. Livingston I.D. Standards, national: Monitoring / International Encyclopedia of Education. Oxford: Pergamon Press, 1985. P.4786–4791.

6. Livingston S.A., Zieky M.J. Passing scores: a manual for setting standards of performance on educational and occupational tests. Princeton, NJ: Educational Testing Service, 1982. P.12.

REFERENCES

1. Humeniuk, V.V. & Naumchuk, I.A. (2005). Naukovo-metodychna robota z pedahohichnymy kadramy [Scientific

and methodical work with pedagogical staff]. Kamianets-Podilskyi, 160p. [in Ukrainian].

2. Lazariev, M.O. (2016). Diahnostyka samorealizatsii piznavalno-tvorchikh yakosteiv studentiv i starshoklasnykiv v evrestychnomu navchanni [Diagnosis of self-realization of cognitive and creative qualities of students and high school students in heuristic learning]. *Pedagogical sciences: theory, history and innovative technologies*. No. 2 (56), pp. 64–77. [in Ukrainian].

3. Birgel, F., Olsen-Fazi, A., Plotnicov, L., Rosenthal, J., Eckstein, J., Me Keachie W. (2004). Teaching Evaluations. AAUP : Teaching Evaluations : Publication and Research. Available at: <http://www.aaup.org/AAUP/pubsres/academe/2004/JF/LTE/birg.htm>. [in English].

4. Light Richard J. (2001). Making the most of the college. Students speak their minds. Cambr., Mass., LND.: Harvard University press. 242 p. [in English].

5. Livingston, I.D. (1985). Standards, national: Monitoring. International Encyclopedia of Education. Oxford: Pergamon Press. pp.4786–4791. [in English].

6. Livingston, S.A. & Zieky, M.J. (1982). Passing scores: a manual for setting standards of performance on educational and occupational tests. Princeton, NJ: Educational Testing Service. p. 12. [in English].

Стаття надійшла до редакції 18.08.2021

УДК 373.2.015.31:502/504

DOI:

*Ірина Паласевич, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті проаналізовано сутність екологічного виховання дошкільнят, спрямованого на формування в них основ екологічної культури, елементів природоцілісного світогляду, ціннісно-змістової орієнтованості на екологічно доцільну діяльність і поведінку у довкіллі; охарактеризовано особливості екологічної вихованості дітей старшого дошкільного віку, що визначається рівнем їхніх знань і уявлень про норми та правила поведінки у природі, сформованістю навичок практичної природоохоронної діяльності у навколишньому середовищі, а також його збереження та примноження; визначено педагогічні умови підвищення ефективності екологічного виховання старших дошкільнят.

Ключові слова: екологічне виховання; основи екологічної культури; екологічно доцільна діяльність і поведінка у довкіллі; екологічне світобачення; емоційно-ціннісне ставлення до природи; педагогічні умови екологічного виховання; діти старшого дошкільного віку.

Літ. 15.

*Iryna Palasevych, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
General Pedagogy and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF ECOLOGICAL EDUCATION OF THE CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE

The article analyzes the essence of ecological education of preschool children, aimed at forming in them the foundations of ecological culture, elements of a holistic worldview, value-based orientation on ecologically appropriate activities and behavior in the environment; the peculiarities of ecological upbringing of older preschool children are characterized, which is determined by the level of their knowledge and ideas about norms and rules of behavior in nature, the formation of skills of practical environmental activities in the environment, as well as its preservation and increase; emphasis is placed on the fact that older preschoolers experience the value (moral and